

Čaulas tiek saņemtas spīlēs

Cīņa ar nezināmu naudu nedrīkst būt cīņa ar nerezidentu darījumiem

JURIDISKIE JAUTĀJUMI

Mārtiņš Apinis

PĒDĒJIE mēneši Latvijas banku sektorā aizvadīti nerovzākā gaisotnē nekā iepriekš. Saistībā ar ABLV bankas darbības pārtraukšanu un pēc tam visai skaļi deklarēto cīņu ar neskaidras izcelsmes naudu Latvijas komercbankās finanšu sektors piedzīvojis lielāko satraukumu kopš krīzes pagājušās desmitgades izskaņā. Tiesa satraukums vairāk ir saistīts ar bankām, kuras ir orientētas uz nerezidentu apkalpošanu un patlaban piedzīvo visai strauju noguldījumu aizplūšanu. Lai arī nerezidentu naudas mūkšana pagaidām valsts ekonomikas izaugsmei būtisku kaitējumu nav radījusi, finanšu ziņās un sabiedrībā kopumā ik pa laikam uzvirmo bažas par to, kāds būs Latvijas banku sektors savā jaunajā veidolā.

Pārāgri spriest

Komentējot pašreizējo notikumu gaitu, zvērinātu advokātu biroja (ZAB) *Sorainen* zvērināts advokāts un biroja partneris Rūdolfs Engēlis teic, ka nesen pieņemtais aizliegums bankām Latvijā turpināt sadarbību ar noteiktā veida čaulas kompānijām ir «ātrs mēģinājums risināt apšaubāmo līdzekļu un augsta riska klientu klātbūtnes jautājumu». Viņš atgādina, ka aizliegums attiecas uz čaulas kompānijām, par kuru faktiski saimnieciskā darbība vai darbības ekonomisko vērtību nav dokumentāra pamatojuma un kuras vienlaikus ir nodibinātas valstī, kur uz tām neattiecas prasība iesniegt valsts institūcijām finanšu pārskatus. «Tagad valsts pieņemusi politisku lēmumu, ka šādas kompānijas tiek pasludinātas par nevēlamām Latvijas finanšu sistēmai», piebilst advokāts. Viņaprāt, šī pasākuma efektivitāti rādīs laiks.

Savukārt ZAB *Cobalt* vecākais jurists Mārtiņš Tarlaps piebilst – runājot par naudas atmazgāšanu, parasti tiek prezumēts, ka runa ir par nerezidentu naudas līdzekļiem. Taču netiek ņemts vērā, ka atmazgāt var tikt arī Latvijā noziedzīgi iegūti līdzekļi. Attiecībā uz čaulas kompāniju aizliegumu praksi pasaulē viņš teic: «No klientiem zināms, ka bankas kontu atvēršana ārzonu/čaulas kompānijām no grūti izdarāmas

▲ **NETIEK** pietiekami atzīts tas, ko Latvijas banku sektors un tā uzraugs Finanšu un kapitāla tirgus komisija pēdējos gados jau bija paveikuši, stiprinot cīņu ar naudas atmazgāšanu un terorisma finansēšanu. Visus pēdējos gadus situācija uzlabojusies, nevis pasliktinājusies. Par to mums nav jākastrējas runāt arī turpmāk, uzskata ZAB *Sorainen* zvērināts advokāts un biroja partneris Rūdolfs Engēlis.

FOTO: KRISTAPS KALNS, DIENAS MEDIJAS

Jābūt konstruktīvam un saprātīgam kompromisam starp uzraugošajām iestādēm un bankām. Mārtiņš Tarlaps

viņi var atbilstoši augstākajiem standartiem pamatot savu saimniecisko darbību, tās legalitāti un biznesa patiesos īpašniekus, šāda transformācija un sadarbības turpināšana ar banku Latvijā ir vērtējama pozitīvi, jo nav pamata domāt, ka visa ofšoru nauda pēc definīcijas ir netīra. Savukārt, ja klients nevar to visu pamatot, tad, protams, nav jāsaūbās par sadarbības izbeigšanu ar tādu klientu», spriež *Sorainen* pārstāvis.

Neapdraudēt izaugsmi

Nerezidentu līdzekļu aizplūšana, kas saistīta ar cīņu pret neskaidras izcelsmes naudu, protams, liks dīgt komercbanku kopējām noguldījumu apjomam, tomēr daudz būtiskāks jautājums par noguldījumu statistiku ir reālās ekonomikas finansēšanai nepieciešamās naudas pieejamība. «Ja Latvija nespēs pārliecināt starptautisko finanšu sabiedrību, ka situācija mūsu banku sektorā tiek kontrolēta, un tāpēc Latvijas reputācija vēl vairāk pasliktināsies, mūsu tautsaimniecība var saskarties ar ilgtermi-

na grūtībām, jo, ja cietīs bankas, cietīs arī daudzas citas nozares, turklāt samazināsies investīcijas valstī», skaidro R. Engēlis.

Taču, viņaprāt, šajā diskusijā «pietiekami netiek atzīts tas, ko Latvijas banku sektors un tā uzraugs Finanšu un kapitāla tirgus komisija pēdējos gados jau bija paveikuši, stiprinot cīņu ar naudas atmazgāšanu un terorisma finansēšanu». «Visus pēdējos gadus situācija ir konstanti uzlabojusies, nevis pasliktinājusies. Par to mums nav jākastrējas runāt arī turpmāk», pārliecināts ir advokāts. Viņš uzskata, ka banku sektors jau pagājušajā gadā bija izvirzījis stratēģisko mērķi dažu gadu laikā ieviest Latvijā augstākos starptautiskos standartus jeb starptautiskā mērogā labāko praksi naudas atmazgāšanas apkarošanas jomā. Pēc jurista domām, mērķis ir ambiciozs un apseļams. Taču, viņaprāt, no šāda mērķa būs daudz lielāka jēga, ja atbilstoši šiem augstākajiem standartiem varēsīm apkalpot ne tikai vietējos klientus, bet arī klientus nerezidentus un tādējādi uzlabot valsts

ekonomiku, īstenojot kvalitatīvu un konkurētspējīgu finanšu pakalpojumu eksportu. M. Tarlaps vērs uzmanību uz to, ka naudas atmazgāšanas novēršanas sistēmas ieviešana un uzturēšana kredītiestādēs ir komplicēts un dārgs process. «Jo vairāk pierādīšanas pienākumu tiek uzlikts bankām, jo sarežģītāk un dārgāk bankām ir sniegt pakalpojumus. Jābūt konstruktīvam un saprātīgam kompromisam starp uzraugošajām iestādēm un bankām par to, kur ir pienākumu un atbildības robeža», skaidro *Cobalt* jurists.

Iegipsēt, ne amputēt

Lai arī cīņa pret naudas atmazgāšanu ir apseļama, darījumu aprindas rosina nepārspīlēt. Šādu viedokli var dzirdēt arī no tiem cilvēkiem, kas kalpo Temidai. «Cīņu ar naudas atmazgāšanu nedrīkst pārvērst par cīņu ar nerezidentu klientu bāzi kopumā. Visi nerezidenti klienti ar likumīgu darbību un naudas izcelsmi ir Latvijā gaidīti arī turpmāk, un būtu nožēlojami, ja viņi tagad tiktu vienkārši mērkietīgi «aizbaidīti prom».

Runājot medicīniskā līdzības, ja ir salauzta roka, tad vajag to iegipsēt un ārstēt, nevis amputēt», spriež R. Engēlis.

Viņš pieļauj, ka arī citur pasaulē cīņa ar naudas atmazgāšanu un terorisma finansēšanu notiek ar tādām pašām metodēm, kā līdz šim tā notika Latvijā un kā to joprojām paredz mūsu attiecīgās nozares regulējums. Proti, klienta identifikācija un izpēte, klienta riska līmeņa noteikšana, riskam atbilstoša klienta un tā darījumu uzraudzība, ziņošana par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem, aizdomīgu naudas līdzekļu pilnvērtīgāk nekā pirms piedēvē laika – bargi naudas sodi par pārkāpumiem.

«Turklāt esmu pārliecināts, ka šajās jomās Latvijā, tāpat kā citās pasaules valstīs, bankas un finanšu uzraugi visu laiku mācās, attīstās, kļūst gudrāki un profesionāli spējīgāki. Patlaban bankas noteikti šos procesus veic daudz pilnvērtīgāk nekā pirms pieciem gadiem, un tas nav pārsteigums, jo arī regulatīvās prasības pirms pieciem gadiem nebija tik izvērstas kā šodien», vērtē R. Engēlis. ●